

Sygn. akt *IV U 127/19*

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 października 2019 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Jolanta Krzywonos

Protokolant: st. sekr. sądowy Maria Misiuda

po rozpoznaniu w dniu 3 października 2019 r. w Rzeszowie

sprawy z wniosku J. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J.

o ustalenie kapitału początkowego

na skutek odwołania J. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J.

z dnia 14/12/2018 r. znak (...) -2018

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. z dnia 14/12/2018 r , znak: (...) w ten sposób, że nakazuje organowi rentowemu uwzględnienie w wyliczeniu kapitału początkowego J. S. wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego w wysokości 159, 72% oraz ustala brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sygn. akt IV U 127/19

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 3 października 2019 r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. decyzją z dnia 14 grudnia 2018 r. znak: (...) powołując się na przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ustalił dla wnioskodawcy J. S. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r.

Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 68,49%.

Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład przyjął:

- podstawę wymiaru kapitału w kwocie 836,19 zł
- okresy składkowe łącznie 21 lat 10 miesięcy i 22 dni

- okresy nieskładkowe 15 dni
- współczynnik proporcjonalny do osiągniętego do 31 grudnia 1998 r. wieku oraz okresu składkowego i nieskładkowego wynoszący 71,10%
- średnie dalsze trwanie życia, które dla osób w wieku 62 lat wynosi 209 miesięcy.

Ustalony kapitał wyniósł 93 138,76 zł.

Jednocześnie ZUS poinformował wnioskodawcę, że do obliczenia wartości kapitału początkowego nie uwzględniono okresów, za które nie została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne, okres przebywania przez w/w na urlopie bezpłatnym i okres ubezpieczenia za granicą. Do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego za okresy zatrudnienia od 15 lutego 1974 r. do 14 sierpnia 1974 r., od 7 września 1976 r. do 31 grudnia 1979 r., od 30 stycznia 1981 r. do 15 czerwca 1984 r., od 15 sierpnia 1986 r. do 31 grudnia 1991 r., od 1 czerwca 1992 r. do 31 grudnia 1992 r. przyjęto kwoty minimalnych wynagrodzeń obowiązujących w tych okresach, z uwagi na brak dokumentów potwierdzających uzyskane wynagrodzenia.

Od powyższej decyzji J. S. złożył odwołanie kwestionując prawidłowość stanowiska ZUS w niej wyrażonego. Zarzucił błędne nieuwzględnienie przy ustalaniu wartości kapitału początkowego okresów zatrudnienia w Zarządzie Głównym (...) w W. od 30 stycznia 1981 r. do 15 czerwca 1984 r. oraz w Komitecie Wojewódzkim (...) w T. od 15 sierpnia 1986 r. do 28 lutego 1990 r. i uzyskiwanego wówczas wynagrodzenia. Podkreślał, że świadectwa pracy oraz angaże z tych okresów potwierdzają jego zatrudnienie oraz otrzymywane wynagrodzenie.

W odpowiedzi na odwołanie (...) Oddział w J. wniósł o jego oddalenie. Wyjaśnił, iż wskazywane przez odwołującego się okresy zatrudnienia zostały uwzględnione przy ustalaniu kapitału początkowego. Podtrzymywał natomiast twierdzenie o braku dokumentów potwierdzających faktycznie uzyskiwane w tym czasie przez wnioskodawcę wynagrodzenie, co uzasadniało przyjęcie obowiązującego wówczas minimalnego wynagrodzenia, stosownie do normy z art. 15 ust. 2a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd ustalił i zważył co następuje :

Decyzją z dnia 14 grudnia 2018 r. ZUS ustalił dla wnioskodawcy J. S. kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. Do obliczenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego przyjęto dochody stanowiące podstawę wymiaru składek za lata 1989 - 1998. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału wyniósł 68,49% a ustalony kapitał początkowy wyniósł 93 138,76 zł. Do ustalenia wartości kapitału organ przyjął podstawę wymiaru kapitału w kwocie 836,19 zł, okresy składkowe w rozmiarze 21 lat, 10 miesięcy i 22 dni i nieskładkowe – łącznie 15 dni. Do ustalenia podstawy wymiaru kapitału początkowego za okresy zatrudnienia od 15 lutego 1974 r. do 14 sierpnia 1974 r., od 7 września 1976 r. do 31 grudnia 1979 r., od 30 stycznia 1981 r. do 15 czerwca 1984 r., od 15 sierpnia 1986 r. do 31 grudnia 1991 r., od 1 czerwca 1992 r. do 31 grudnia 1992 r. przyjęto kwoty minimalnych wynagrodzeń obowiązujących w tych okresach z uwagi na brak dokumentów potwierdzających uzyskane wynagrodzenia.

W ocenie Sądu, przedstawione jednak przez wnioskodawcę dokumenty w postaci świadectw pracy za okresy zatrudnienia w Zarządzie Głównym (...) w W. od 30 stycznia 1981 r. do 15 czerwca 1984 r. oraz w Komitecie Wojewódzkim (...) w T. od 15 sierpnia 1986 r. do 28 lutego 1990 r., a przede wszystkim w postaci angaży zawierających szczegółowe dane odnośnie wysokości płacy zasadniczej i jej składników pozwalają poczynić ustalenia w zakresie wysokości faktycznie otrzymywanego przez J. S. w tym czasie wynagrodzenia. Sąd zlecił zatem organowi rentowemu dokonanie symulacji wynagrodzenia wnioskodawcy z uwzględnieniem kwot wynikających z angaży za lata 1981 – 1990. Wyliczony wówczas przez ZUS najkorzystniejszy wskaźnik wysokości podstawy kapitału początkowego z lat 1980 – 1989 wyniósł 159,72% i był wyższy niż ustalony poprzednio. Po ponownej symulacji wyliczenia kapitału początkowego ustalono też jego nową wartość w kwocie 159 203,66 zł. Z wyliczeniem takim zgodził się wnioskodawca, akceptując zarówno ustalone przez ZUS za sporne okresy wynagrodzenie oraz wartość kapitału.

Powyższych ustaleń Sąd dokonał w oparciu o powołane dowody, w szczególności dowody z dokumentów zawarte w aktach organu rentowego, które sporządzone zostały przez uprawnione podmioty i w formie dla nich przepisanej oraz hipotetyczne wyliczenie organu rentowego zawarte na k. 19-20 akt sądowych.

W niniejszej sprawie kwestią sporną pozostawał sposób ustalenia przez ZUS w decyzji z dnia 14 grudnia 2018 r. wartości kapitału początkowego dla J. S.. ZUS bowiem uznał, że brak jest dowodów potwierdzających faktyczną wysokość otrzymywanego przez w/w wynagrodzenia w okresach od 15 lutego 1974 r. do 14 sierpnia 1974 r., od 7 września 1976 r. do 31 grudnia 1979 r., od 30 stycznia 1981 r. do 15 czerwca 1984 r., od 15 sierpnia 1986 r. do 31 grudnia 1991 r., od 1 czerwca 1992 r. do 31 grudnia 1992 r. i ustalając wartość kapitału przyjął kwoty minimalnych wynagrodzeń obowiązujących w tych okresach. Wnioskodawca natomiast w ostatecznie sprecyzowanym żądaniu odwołania domagał się uwzględnienia wynagrodzenia jakie faktycznie uzyskiwał w Zarządzie Głównym (...) w W. od 30 stycznia 1981 r. do 15 czerwca 1984 r. oraz w Komitecie Wojewódzkim (...) w T. od 15 sierpnia 1986 r. do 28 lutego 1990 r. w oparciu o zapisy uczynione w świadectwach pracy wystawionych przez pracodawców oraz w angażach z tego okresu. Dokumenty te zawierają wyszczególnione poszczególne składniki wynagrodzenia.

Stosownie do przepisów art. 174 ust. 1, 2, 3, 7 ustawy o emeryturach i rentach z FUS z 17 grudnia 1998 r. (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1270) kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53 z uwzględnieniem ust. 2-12. Przy ustalaniu kapitału początkowego przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy okresy składkowe, o których mowa w art. 6, okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7 pkt 5 oraz okresy nieskładkowe z art. 7 pkt 1 - 3 i 6 - 12 w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2 tj. nie przekraczającym jednej trzeciej udowodnionych okresów składkowych. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustala się na zasadach określonych w art. 15, 16, 17 ust.1, 3 oraz art. 18 z tym, że okres kolejnych 10 lat kalendarzowych ustala się z okresu poprzedzającego dzień 1.01.1999r. Odesłanie do wymienionych przepisów oznacza, że zasady ustalania podstawy wymiaru kapitału początkowego są takie same, jak zasady ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent.

W tym miejscu podkreślić należy, że Zakład ustala kapitał początkowy na podstawie dokumentacji przedstawionej przez płatnika składek lub samego ubezpieczonego. Zgodnie z brzmieniem art. 116 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - do wniosku powinny być dołączone dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokości, określone w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia zgodnie z treścią § 22 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenie emerytalno – rentowe (Dz. U. Nr 237, poz. 1412) jest świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym w szczególności:

1) legitymacja ubezpieczeniowa;

2) legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia.

Środkiem dowodowym stwierdzającym z kolei wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu oraz uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu lub uposażenia - § 21 powołanego rozporządzenia.

O wysokości podstawy wymiaru, jako jednego z elementów mających niewątpliwą wpływ na obliczenie kapitału początkowego decyduje wysokość uzyskiwanego przez ubezpieczonego wynagrodzenia (dochodu) stanowiącego podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne w okresie wskazanym do ustalenia tej podstawy. Sama wysokość zarobków, których pochodną jest podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne, jest faktem mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 227 kpc) i może być przed sądem udowodniana wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego (por: wyroki Sądu Najwyższego z: 2 lutego 1996 r., sygn. II URN 3/95, opubl. OSNAPiUS 1996/16/239; 14 czerwca 2006 r., sygn. I UK 115/06, opubl.

OSNP 2007/17-18/257; 8 sierpnia 2006 r., sygn. I UK 27/06, opubl. OSNP 2007/15-16/235; 4 lipca 2007 r., sygn. I UK 36/07, opubl. lex nr 390123; oraz wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 17 października 2006 r., sygn. III AUa 509/06, opubl. lex nr 253495). Wartość uzyskanego w konkretnym zatrudnieniu wynagrodzenia wymaga dowodów pewnych oraz jednoznacznych i nie ma miejsca na domniemania faktyczne, czy ustalanie hipotetyczne, a zatem zasadniczo pewnym dowodem mogą jedynie formalne dokumenty wydane i poświadczone przez pracodawcę lub jego następcę prawnego. W przypadku braku dokumentacji placowej, istnieje możliwość ustalenia wysokości wynagrodzenia ubezpieczonego w oparciu o dokumentację zastępczą znajdującą się w aktach osobowych, taką, jak umowy o pracę, czy angaże, w których zawarte są dane dotyczące wynagrodzenia. W takim jednak wypadku uwzględnić można tylko takie składniki, które są pewne, wypłacane były w danym okresie, stałe i w określonej wysokości (por. wyrok SA we Wrocławiu z dnia 18 stycznia 2012 r., III AUa 1555/11, lex nr 1113058).

Mając na uwadze powyższe Sąd prowadził postępowanie dowodowe w celu wyjaśnienia spornych w sprawie kwestii co pozwoiłoby na ustalenie wyższego kapitału początkowego zgodnie z żądaniem wnioskodawcy. W oparciu o dane zawarte w niebudzącej wątpliwości zastępczej dokumentacji pracowniczej – angażach tj. umowach o pracę, aneksach do umów, pismach informujących o zmianie warunków wynagradzania, ze spornych okresów zatrudnienia, zwrócił się do ZUS o dokonanie hipotetycznego wyliczenia kapitału początkowego na nowo dla wnioskodawcy z uwzględnieniem danych zawartych w tych dokumentach, wyliczenia hipotetycznego najbardziej korzystnego wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego.

ZUS dokonując wyliczeń hipotetycznych na zlecenie Sądu wyjaśnił jakie kwoty za jakie okresy uwzględnił przy ustalaniu wartości wynagrodzeń wnioskodawcy. Takie ustalenia i dokonane w ich oparciu wyliczenia, zdaniem Sądu są prawidłowe i uzasadnione. Zaakceptowane zostały również przez wnioskodawcę. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy Zakład przyjął przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z innego niż dotychczas okresu - z 10 kolejnych lat kalendarzowych od 1 stycznia 1980 r. do 31 grudnia 1989 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł wówczas 159,72%, a nową wartość kapitału ustalono na kwotę 159 203,66 zł.

Mając na uwadze powyższe ustalenia i wnioski Sąd zmienił zaskarżoną decyzję stosownie do art. 477¹⁴§ 2 kpc w ten sposób, że nakazał organowi rentowemu uwzględnienie w wyliczeniu kapitału początkowego dla J. S. wskaźnika wysokości podstawy wymiaru kapitału w wysokości 159,72%.

Ponieważ przesądzenie kwestii w sprawie istotnych wymagało przeprowadzenia postępowania dowodowego przed Sądem, opierając się na treści art. 118 ust. 1 ustawy emerytalno – rentowej ustalono brak odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.